

EGYHÁZI, TANÜGYI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI, KÖZMŰVELŐDÉSI, KOZGAZDÁSZATI, IPARÜGYI és ISMERETTERJESZTŐ HAVI KOZLONY.

„Omnibus cooperantibus et lectoribus ephemeridis — *Igazság* — ad felicem hujus operis evolutionem Benedictionem Apostolicam.”
Róma e. 1888, die 21. Maii. XIII. Leo.

ELŐFIZETÉSI DÍJ:

*Egy évre 2 forint 20 kr.; egy a list. rón.
kath. papoknak 10 intentali dringén.*

Megjelenik havonként egyszer.

SZERKESZTŐSÉG:

Gy.-Ditróban. (Csikmegerén), hova a lap szel-
lemi részét illető kiadványok intézendők.

Kéziratok nem adatnak vissza.

KIADÓHIVATAL:

Gy.-Ditróban, (Könyvnyomda), hova a lap
megrendelése, előfizetések, a közlendő hirdetések,
reklamstíkok stb. küldendők.

Hirdetés-díj: 1 hasáboz gar. sora 2 kr., s 30 kr. bélyegűjű.

Granadai Lajos.

Lez év december 31-én lesz éppen 300 éve annak, hogy Spanyolországban a lelkiélet egy nagy mestere, ki milliók lelkiúdvét eszközölte, e siralom völgyéből az örökkévalóság homába távozott.

Kevesen vannak bizonyára még a művelt osztályokban is, kik e nagy szellemű férfit műveiben ismernek. Ugyanezért nyelviszem, nem fölösleges munkát végzek, ha 300 éves halála emlékére Granadai Lajos életét és műveit bár kivonatossan megismertetem. Teszem ezt azon édes reményben, hogy fog talán közni kedves magyar hazánkban is valaki, ki még ez évben hozzálát az ő páratlan művei fordításához, melyek több nyelvre már át vannak illtve.

Műveire nézve egyelőre legyen elég csak e két nagy férfi-életét megemlíteni. *Szent István, Ferencz* az írja Granadai Lajos műveire: „Granadai Lajos műveit alátát és fele-
benemmel kell olvasni, mert azok áldás fölébávisztásokat tartalmaznak, melyeket a lélek csak az égből nyerhet.” XIII. Gergely pápa pedig így szól: „Mely sokan olvasták használnak a te műveidet, mily nagy jót gyarapítottál; mily sokat nyertél meg Krisztusnak, minden műveiddel a vakoknak visszadadál a látást és a lelki bold-
tagnak kieszközléd az életet.” Ima két nagy, tekintélyes egyházi-iro sokatmondó ítélete. Csaknyán lehetetlen ellenállani annak a benső vonzalomnak, melyet G. L. műveinek olvasása okoz. Sok szent beszéd és elmélkedés forog közközben magyar-
írodalmunkban, de igen kevésről lehet azt elmondani, hogy remek! Ha e mű szakavatott kezek által át volna nyelvédkön illtve, akkor XIII. Gergely pápa fennidézett szavai gyakran visszhangra találnának. De ismerjük meg a nagy férfit, kik emlékéit 300 év múlva ily renek művei megmentették.

Granadai Lajos 1501-ben szegény, de Isten-

főle szőlőktől Spanyolorzágnak Granada nevű városában született. Az ő korai értelmessége, tanulmánygya, ártatlansága és mély vallásossága arra ösztönözték szegény szülőit, hogy a kis Lajost, bármily áldozatba kerül is, tanítami fogják s az Ur szolgálatjára szentelik. Ezen nemes elhatározásukban különösen Mondaenar marquis is támogatta őket, kiknek figyelme a kitűnő tulajdonokkal felruházott Lajos hamar magára vonta s ez annál is hasznosabb vala, mert alig 14 éves korában apját elveszté és magát csak kegyadományokból tartotta fenn.

A nemes szívű pártfogó segítségével lehetővé tette azt, hogy elemi és gimnasiunai tanulmányait elvégezvén, hazája legjele-
sebb egyetemére Tolledába jutathat: mintán kitűnő ered-
ményvel betéjezte a felsőbb világi és egyházi tudományokat, visszatért Granadába. Itt megismerkedett a Szt. Domokos „Predikátorok” rendjéből atyákkal, kiknek zárdáját III. Ferdinánd király emeltette: a szerzetesek annyira elbámultak éles elméjén, széles tudományán és kimagasló erényén, hogy őt a keresztények *Cicerojának* nevezték. A Szt. Domokos-rendbe való felvételét a tartományfőnök 1520-ban a legörömeztsebb esk. közölte: Lajos ekkor még csak 16 éves volt.

Oly szent buzgalommal töltötte életét ezen szerzetes-rendben, hogy, mikép életirója) tanustja: „68 éven át, míg a rend hujja volt, egy szabdlyt sem szegett soka meg, hanem egész életét tökéletes alázatosságban és önnegyváradásban töltötte; születlen Isten szolgálatában s emberiségének belkündöze munkáit s társainak minden erényben megtevesztült mintaképe vala.”

Ugyanezen életirója mondja, hogy Lajos atya egyszer késő este, magányos cellájában buzó imába melyelve, testét megostorozta. O úgy volt, hogy magára van, mert senkit sem vett észre s imo véletlenül két rossz erkölcsű ifjú szobá-
jába rejtözött, kik hallgatva, végig nézték, hogyan sajnargatja magát a szent férfit. Ok azért juttatni be hozzá, hogy

Antoniüs Jencensis. Chronicon fratrum predicatorum. — Richard. Bibliotheca scriptorum ord. S. Dominici.

láng szavait s tanítását hallhassák s bűnös életikkel tellagyanak. Nem zavarták őt mely imájában, hanem megindulva nézték a így kiálltának fel egymáshoz — „oh mi nyomorultak! ezen jámbor szerzetes atya, ki talán soha egy halálos bűnt se követett el mily nagy bünbánatot tart, s mi, kik egymásra rakjuk a nagy bűnöket, semmit se teszünk. Ezt Isten ami megszégyenítésünkre engedte, hogy tanni legyünk e ténynek.“ A két ifju mélyen megilletődve, eltávozott s igazán megtért.

A zárdái magányban fűtőreklvése az is volt, hogy magát az isteni tudományokban tovább képezze, mint nyilvános néptanító léphessen föl. Szónoklatai a legbámulandóbb eredménytek voltak, mert számtalanok tértek meg, kik őt hallgatták. De még többet vonzottak a megigazulás útjára az ő nagy erényei és alázatossága: minél többen fordultak hozzá bizalommal lelki-bajaikban, amúl természetesebb s alázatosabb volt. Fáraalmainak esodálatos eredményeit nem saját erejének, hanem Isten kegyelmének, mely benne s vele működött — tulajdonította.

Kordova város mellett egy elhagyott zárdá volt, melyben minden segélyt nélkülvő szegény s koldus betegek valának elhelyezve. Lajos atya legfőbb dolgai közé tartá e zárdá eredeti jóhírét helyreállítani s ez által a nyomorultak megmentését eszközölni. Az elhanyagolt nagy zárdá kijutása óriási akadályokba ütközött, de semmitől sem tartott, csak Istenben bízott; éjjel nappal járt kelt, kért, munkált, szónokolt, fárult míg terve sikerült s a zárdát hajdani dicsőségére emelte egy, hogy mintaul szolgálhatott a többieknek. Itt, ezen szikláktól körülvett zárdában írta meg remek *Ima- és elmelkedő könyvét a keresztény életől*, mely az ő rendkívüli szellemének legszebb tükre. E mű megírásánál az Úr őt valóban esodálatos lelki-világossággal, hatalommal ruházta föl egy, hogy a lelki életet tárgyaló könyvek közt nagyon kevés van, melyet ezzel egybe lehetne hasonlítani. F r e s e d a i B e r n á r d k o n h a i püspök (Spanyol) Granadai Lajos elmelkedő könyvéhez, egy szép előszót írt, melyben a többek közt azt mondja: „*Nem létezhetik oly lehangolt kedély, mely ezen mű elolvasásakor életjelenést ne fogadna s a bűnbánat eszekeletére lángoló szívet ne lelkesülne.*“

Egykor ugyanesak Spanyolország Medina-Szidonia tartományában a Szt. Domokosiak tartományi gyűlést tartottak, melyben Granadai Lajos is a kordovai zárdá részéről, mint főnök követségi szónok vala; a gyűlésen résztvett ama tartomány herezege is, ki nagy figyelemmel hallgatá a szónoklatokat. Lajos atya beszéde oly annyira elragadta, miszerint a beszéd másolatát bírní kívánta s a tartomány-főnöktől őt udvari papjául kérte, ki a herezeg ezen óhaját azonnal teljesíté is. Lajos nem a legörömetesebb engedett a provinciális rendeletének, mely lelkéből gyöllölte hallgatni az emberek dicséretét, melyekkel őt mindenütt elhalmozták. Mint a herezeg udvari papja arra törekedett, hogy rendjének s embertársainak még nagyobb utjgálatot tegyen. A herezeg bőkezűségéből *Bahujozon* egy új zárdát emleltetett neki, s erre sikerült a földvári zajos életből megszabadulni s új zárdájába vonulni, hol az egész vidék lelküdvét fardhatatlanul gondozta. Lángoló buzgalomával a bűn útjaira tévedt embereket visszatéríté: a városok és falvak lakosai, kik közt ő megfordult s Isten igéit hirdette elhagyták rossz szokásaikat és istenfőlökké lettek. Hogy tanításával halála után is az eltvedtek lelki javára lehessen, megírta: „*A bűnösök megtérítése*“ ez. remek könyvét, mely németben már 4 kiadást ért s mely a legjelesebb művei közé tartozik. Ezen könyvről írta egy valaki, hogy „*ezen mű több tévedgyöt térített vissza az úde útjára, mint a mennyi betűből áll.*“

Valóban e könyvnek olvasása számtalanokat térített meg. Teljes világosságban adja itt elő a szerző azon megindító alapokat, melyek az embert Isten hív szolgálataira s odaadásra készítik. Azután legyőzhetlen bölcsességgel ezafolja meg azon elkenvéteket, melyeket a bűnbe merültek saját meuntségükre szoktak felhozni. Miután az olvasó lelkében azon erös meggyőződést ébresztette, hogy az ember legfőbb kötelessége Istenet szeretni, neki engedelmeskedni s így erényesnek lenni, miáltal egykor méltó jutalmat várhat; kezébe adja az eszközt, mivel ezen meghelesülhetlen jót megszerezheti és végig megtarthatja. Szóval e műben a bűnöst a megtérés kezdetétől a keresztény élet tökéletességének végéig, a mennyországig vezeti. (Folyt. k.)

TÁRCZA.

A BÖLCSÉS SZ HALÁLA.

Gyöttrő kínok között egy élet költözök el
Ugy küzkölik, mint mécs zivataros éjjel.
A vánuhezülő halálnak homályát,
A kínzó ártandót villáma járja át
Raggyog meg a lángos s merész tüze felesap,
De mint füst egyjűl be közé sok rém-alak;
Minden amit lángzó képzelne alkotott
A rombolás rádló bírájaként áll ott.
... „Hol van hűt Istentől? Te volnál az magd?
A jóvá szars felett elmél hűt mért karag?
Bölcsész elött — mondál — amszemmi kíséret,
Bölcsészt hín remény phantoma nem éltet,
Nem zavarja meg őt soha a halga hűt
A mely örvény jár éngi hűtlet állt.
Miért bír hűt élé remegő ajkalan:
Mutasl meg oh elcsmál! eme-e hűt-lét rajjon!“
„Az a sok igazság nem éleg hűt uckel,
Amít felföldzétél, dulván eget s földet!“

Mondál, hogy eltünkön virág soha se nő,
S a kutató észben szétbont a jóvá.
Tudl meg, hogy a „minden“ egy oly tükös egész,
Melyt, ha mérészen bontozolatl is az ész;
Nem onlik össze az kicsiny darabokká, —
Még kínjában az ész szakadoz foszlánygá.“

Éltél mi egy keret, nézzel mi benne van:
Égyik része tenger s a szenvedély záig abban;
Égy pusztá kopár föld a másik rész amott,
Honnan a dályfös ész mindent bearatott.
Ha már őt e földön járjt neked a remény
Élelejj hűt „semmit“ borzasztó gyöngyörév“
... A bölcsész megnyo s húr orosa hallja,
„Jézus segíté — így szól — Jézus Isten Fia!“

* * *
Szelid zefir lebeg, a napsugár reszket
S felgyítja illatként a virág-kelyhekot,
Az üdülő bölcsész e gyöngyört élezi,
De nem nyilnak azért halála ajkái.
Szelében az oros mindön megnitene:
„Nemde, hogy még él most, a hűta Jézusé!“
Durván felet: „Bölcsész Jézust nem ismerhet...“
Szóvalban elrepi az élet-lehel.

Gáspár István.

Miért vannak így mindezek?

Ma nemesak azon rezgő levegőrész, mely hallidegünkkel összműködve, a hallást eszközli, — visszhangzik a panaszok árfjától, hanem az összes levegő, melyet beszívunk, melyben mozgunk, mely körülvesz, s mely nélkül az emberi élet megszűnik létezni, — teljes a panaszos jajok özönével.

Jaj, panasz, sínylődés, álmosság, áltság, lázas nápodtság, kimerültség, satnyultság és fonyadtság stb. hulláznak át az egész köz- és magánéleten.

Vagy hová lett az ősi fúrge, pezsgő és mondásos nemzeti élet? Miért oly sivár és meddő a közélet? Miért oly üres, oly rideg, oly hivalgó, oly szeretet nélküli a családi élet egész beltartalma? Miért minden irányban a sok mulasztás, a sok huzás-halasztás, és késedelmezés a hivatali életben? Miért az a sok sikertelenség, az a sok kapkodás, az a sok kísérletezés, az a sok üdvtelen, sőt káros töprengés közolgaink menetében?

Miért az a hidegség, az az érdekhajlászat, az a szolgáltság, az a haszon után való lesekedés, az a közönyösség, az a nembánosság a közügyek körül stb.? Kérdezzük-e tovább, miért mindezek?

Azért, mert a nagy társadalmi gépezetben hiányzik az a valami, ami azt pezsgő mozgásban tartja. Igen. Vagy, hanem is hiányzik, de megkorhadt, meglazult, senyed az, ami felülről letel és alulról felfelé a köz- és magánéletet összetartva lankadhatlan és örök pezsgő munkásságot kölcsönöz neki.

És mi ez? Ez: a kötelességtudás az a kötelesség teljesítésének erős érzéke.

Ugy van. Nem találkoznak sehol a kötelesség-tudás és kötelesség teljesítésének melegével. Az embereket — tisztelet a kivételeknek — nem a kötelesség teljesítésének nemes lelkesültsége: legfőkébb a kényszer ösztökéli erekekvésre.

Igy van. És kérdés: miképpen kell a magán- és közélet ezen kronikus senyvedésén, melynek ugylátszik a mai liberalismus légköre gazdag tápot nyújt, s mely le és fölfelé az élet minden mozzanataiban hova tovább nagyobb dimenziókat

ölt, — segíteni? Mi úgy hisszük, ezen bajon segíteni, a közoktatásügy feladata közé tartozik. De egyfelől annak hiányai is okozzák a tapasztalt irányban szomorúan nyilvánuló senyvedést. Az oktatásügy mai rendszerén két tehát változtatni, hogy a nemzeti nagy feladatnak, a magyar állam hagyományos keresztény eszméjének megfelelően és kulturánkat magyar szellemben kellő színvonalra emelje s magán- és közéletünket reorganizálja. Vagyis az oktatásügy rendszerének figyelmet terjesztie a kötelességtudás és kötelességteljesítés erős érzékének fejlesztésére is.

Az említett baj forrására s annak orvoslási módozatára elevenen rátápnak egyik jeles publicistánk, midőn ezeket írja: „Napjainkban azt látjuk, hogy az iskola tanít, sokat tanít. Elhalmozza a fiatal elméket a tudományok alig megemészthető anyagával: azonban teljesen paragon hagyja a szívet, annak egész érzelem-világát. Azért nem lelkestil fiatalságunk magasabb eszmék s nemesebb vágyak után. Követi az ész rideg tanítását s az utilitarizmus szolgálatába áll. Az iskola tehát oktat, de nem nevel: műveli az észet, de nem fejleszt jellemet.“

Íme tehát az oktatási irányt a jellem képzésére és az erkölcsök nemesítésére kell fordítani. Az észszel együtt kell képezni a szívet. Az oktatást össze kell kapcsolni a neveléssel. A nevelés ugyan a család feladata, de a család a nevelés tovább vezetését már a gyermek 7—8 éves korában, — ugyszólván — átadja az iskolának. Ekép a család alapvetője az erkölcsi nevelésnek, „melyen aztán az iskolának kell folytatni az építkezést.“

Elveszett az a nemzedék, melynek családi — néha különben is hiányos, — nevelését az iskola nem veszi át, nem folytatja, nem köti össze az oktatással. Elveszett a magán- és közéletre, mert azon fiatalság, melyben a kötelességtudatot és a kötelesség teljesítésének erős érzékét az iskola elmulasztja a családtól átvéve tovább ápolni és kellőkép kifejtetni.

A család és iskola tehát az embernem fejlesztésében oly elválaszthatlanul egymásra vannak utalva, szigorúan egymásba

A főnök.

Ki vagy? Mit bízta rád? Mi a teendő? Mit tartalmaz esküvéseid? Mit várhatnak föléd mások? Elmélked-e kérdések felett naponként te főnök, igazgató, ellenőr? és számot tudnál-e naponként adni azon veszteségekről, melyek a te gyengeséged, lágyágod miatt következtek be? Ugy-e zarvarba hoz tégedet e kérdés felvetése! És méltán!

Ritka eset manapság ez!

Ha valaki hibát, mulasztást követ el olyan körülmények között, hol a hiba kellő és pontos ellenőrzés mellett létre nem jöhetett volna: én a fellgyelő főnököt hibáztatnám első sorban s őt temén felelőssé mindenekelőtt, mert ha X. Y. alantos személy meg van győződve arról, hogy tetteit határozott személy kísérik figyelemmel, bizony aligha, könnyedén lépne a tilos ösvényre. Míg, ha lány, meleg, viasz-baba vagy, kinnél nem a szigorú igazság, hanem a szív túlerékenysége vagy a féltékenység a mérvadó, akkor bizony nem esoda, ha eltántorodik még a különben legberesztetesebb érzésű polgár is.

Fellgyelőnek rendelt a gondviselés? Akkor érdemeld ki a bizalmat, de ne az alantos közegek bizalmát igyekezzél keresni, hanem mindig fölfelé tekints. Kétszits magadnak tervet, melyben ki legyen pontról-pontra szabva a határ, melyet senmi körülmények között át nem fogsz lépni. Azaz mindenekelőtt ismerd meg kötelességedet és tedd azt oly pontosan, mintha

mintának állítottak volna föléd tégedet, a mint hogy ugy is van a dolog.

Ha magad lelkiismeretes vagy s tudják, hogy rendetlenséget nem tűrsz, tisztelni fognak érte, s nem fogják föléd roz néven venni a pontosság követelését, mert minden valamire való embernek csak van annyi belátása, hogy aki rendszeren végzi kötelességét, az előtt díszteleunl, nagybán gyanánt és azonnal feltűnik minden legkisebb pontatlanság.

Ha rágaluzznak, ha szidnak, ha ellened támadnak a szigorú pontosság követelése miatt, a fölött te nyugodtan téj napirendre. Fejed ne fájjon miatta, mert e miatt csak azok szoktak panaszkodni, kiknek lelkükön valamely bűntölt fekszik.

Az ördög is azt szeretné, hogy az összes emberiség hozzá hasonló ördögge változzék. Minden féle tábor szaporítani kívánja zászlóját, még a bűntűk tábora is. Így van ez a pontatlanoknál, hanyagoknál is.

Ha lány vagy, eleinte diésérni, magasztalni fognak, mert malnokra hajtod a vizet, később azonban megvetnek, gyalázni fognak, mint olyan hasznavehetetlen tagját a társadalomnak, ki azon állást, hova állítottat nem vagy képes betölteni. Tekintélyed elvész. Mondják-e még egyebet is? A hal...

Kompász.

forradva, a nevelés és oktatás oly mélyen egybe vágnak, hogy ezek egymástól külön gondolva nem felelnek meg az általuk képzelt ember fogalmának és hoznak köztöt eszmének.

Az iskola pedig a tanító, a tanár fogalmában bírja élet-elemét, a hozzá kötött fogalomnak és eszmének megtestesítő alanyát, megleveletitjét.

Iskola és tanító tehát itt egy ugyanazon fogalmat és eszmet fejez ki és jelent.

A tanítónak kell hivatását teljes odaadással, egész erejével és lényével, osztatlanul annak élve, életét egyedül annak szentelve, minden idejét annak áldozva, esordultig betölteni.

A tanítóknak kell tehát a kötelesség szigorú tudatával és a kötelesség-teljesítés erős érzékével elsősor birmi és aztán a rájuk bízott nemzedéket erre megtanítani, abban nagyra nevelni, ezen tudat és érzék alapján a nagy nemzeti feladatnak színvonalára emelni.

De ez nem lesz lehetséges addig, míg a tanítók mellesleg más hivatali kötelességeket is vállalnak magukra, míg az iskolát elhanyagolható intézménynek tekintik.

Ime itt: az új oktatásügyérnek, ha segíteni akar a tagdlatlanul meglévő bajon, — gyökerében, a mai oktatás rendszerének gyökeres megváltoztatásával, kell segíteni.

Ehez nem elég, hogy a tanítók, teljesíteni csak saját kötelességeiket. Kell, hogy a tanítók iránti kötelességek is úgy teljesíthessenek, hogy azok se kényszerüljenek tanári tanítói állásuk mellett mellesleg más kötelességeket is vállalni magukra.

Mindenkinek kell, hogy ne csak saját kötelességét teljesítse, hanem másokat is rákényszerítsen kötelessége teljesítésére.

Csak így nyer a köz- és magán-élet ama senyvedése legalább a jövő nemzedékben gyökeres orvoslát.

F. M.

TANÜGY.

A testi fenyíték az iskolában.

Az érzéki világ a hit kegyelmének hiányában nem képes fel-fogni azon lelki nagyságot, mely az embert, mint az erény és becsület esodálandó eszményét az Isten és ember iránti szeretetnek e két foparancsnak teljesítése mellett a józan gondolkodású hívó ember elé állítja. Az érzéki világ nem érti az erény, felebaráti szeretet, türelem, szelidség, mértéklet, önmegtartózkodás, alázatos szerénység, ünfeloldozás stb. valódi bölcseszetének magasztosságát, mely az emberiség boldogságával elválaszthatatlanul összelügg, azért, — habár az „ember érzékiségében rejlik a testi fenyíték jogosultsága és szükségessége“ — modern tülhajtott eszméivel nem tudja megegyeztetni a test e nemű mérséklését. — Igen, aki az emberanyag állati ezéj-jain kívül nem ismer felsőbb ezélt: az előtt a vallás és erküles-tan minden bölcseszerete sem bír indító erővel. De másképp áll a dolog velünk, s így e kérdés elbrárlásában is a keresztény erküles-tan magasztossága lebeg e perezhben lelkem előtt is, — s kérem ily értelemben fogadni e soraimat is, — midőn nem magam, hanem a legkittünöb tan- és nevelésügy barátoknak e kérdésre vonatkozó és egymástól igen eltúto nézeteit „ó s s z e g e z v e“ figyelemükbe ajánlani bátor vagyok.

Hazánk hírneves pedagógusa Schultz Imre, ki e kérdéssről pro és contra sokat írt szakemberek véleményeitösszeszedte — lásd a „M. Á.“ 1886. decz. 2. sz.) azt mondja: „A testi fenyíték kérdése oly fontosággal bír, hogy kath. nevelőt képzései sem lehet, aki eziránti tisz-tába jönni nem íparkodnék.“

Lássuk tehát pro et contra eme nézeteket.

A Schmil-féle pedagogiai „Enciklopédia“ azt mondja: „A hot mintegy a tanítónak mesterségesen megnyújtott keze.“ Mondja pedig ezt Schleiermacherrel szemben, ki azt állítja, hogy „sok nevelő nem egyéb botjának folytatásánál.“

Az „Enciklopédia“ „kifejti, hogy az ember érzékiségében rejlik a testi büntetés jogosultsága és szükségessége.“ — Minek ellenében Schleiermacher a hot kezelésében a harag kifolyását vagy hajdu sze-repét látja csak. Mire néz Schultz azt jegyzi meg: „Csakhogy meg-feledkezik Schleiermacher arról, mikép a nemes harag, mely a növény-déknek javát ezélezza, semmiképben sem helyeletlenüdo tulajonság. Hisz maga az Ur Jézus maga is ostort fogott és nemes haragtól eltel-tlen fíte ki az úzerkedőket a templom-pitvarából.“ És az említett „Enciklopédia“ határozottan kimondja, „hogy ha a tanítótól megvon-juk a testi büntetés jogát, az által növénydékeikhez való erkülesi állását mélyen megügfatjuk és vétkezőink tanító és növény-dék ellen egyaránt.“ — De komolyan int a hottal való visszaél-éktől, felhozva, hogy régebben, mikor a lélek tan még nem uralta a pedagogiát, a hot vala azon pénzsem, melyvel minden t fizettek, hogy a középkorban számos iskola története, egyuttal az ifjuság szenvedéseinek története.“ Az „Enciklopédia“ a testi fenyi-téket a következő kihágások ellenében itéli helyően valónak: „szentelen hazugság, fellüno durvaság, ellenszegülés, malkasság; mértéküklüli könyveghősség, alázatos restség, nyilófényű dacz, erős szemérmelenség, pajkosságból eredő elragálylása az idegen tulajdonnak, álott kúzsás, fik megalkóvótlása.“ Továbbá szigorúan előírja, hogy a testi büntetéshez „csak a legpépsőbb esetekben kell nyulni, hogy azt mindig a tanító személyesen bírta végre és 11 éves korban tul ne alkalmazassék.“ Mikre — Schultz — ezeket jegyzi meg: „megvallom, hogy mindezen elveket helyeslem és bárki ál-tal is aláírhatóknak tartom.“

„Ohler telemlíti, hogy vannak iskolák, melyekben a testi fenyi-ték telj es en m e l l ő z h e t ő, másokban pedig s z ű k s é g e s.“ „Teljesen igaz“ — mondja Schultz folytatólag. „A hol csak 20—30, főleg jobb házkól származó gyermek van egy osztályban, ott rend szer int el lehet a tanító a testi büntetés nélkül, de ahol 60—80 vagy töl, hozzá még jó részben vássott gyermek van ke-zére bízva, ott bizony nem lehet el nélkül. Magam részéről löny-iskolákból végkép kirokesztendőnek véleményezem a hotbüntetés. A lönynt nyájassággal, a fut erélylen kelt kormányozni.“

Kellner szerint: „sok tanító teljességgel nélkülülözheti a testi büntetés, míg más arra képtelen.“ O is „a hot legvé-gsőbb esetben nélkülülözhetlen büntetés nemnek tartja.“ Kikel azon tévhit ellen, mintha az alsó néposztály gyermekeit már csak azon okból is kellene botozni, mivel ahöz már ottthon hozzá szok-tak. Kimondja, hogy az iskolát amál jobbnak tartja, minél rit-kábbban szerepel abban a hot, és amál rosszabbnak, minél sür-rihben játsza az a vezérserepet.“ Továbbá véleményezi, „hogy a testi fenyítést ne halasszuk előadás végre, mert ez által el-vesztü hatását, hanem hajtsuk végre közvetlenül az elkövetett kihá-gás után.“

Schütze az élő német pedagógusok nesztora arra inti a tani-tót, hogy „a testi büntetés végrehajtása előtt jól font oltja meg, vajjon igazán megérdemli-e a növendék a hotot, mert Dinter szerint is „a tanító által kiosztott tiz ütésből kilenczet önmaga érdemle.“ Különbö Schütze a testi fenyíték alkalmazását megengedhető-nök tartja. Az iskolán kívül elkövetett hibák megfenyítésére azt véleményezi, hogy azok a szülők vagy rendőrök hatáskörébe tartoznak. Mire Schultz azt mondja: „nem osztom ebben Schütze nézetét, főleg ha honi nevelésügyünk elmaradottsá-gára és földsi viszonyaink rendtelenségeire gondolok.“

Aztán észleletét így folytatja: „Lábrühünk mindenen előtt jellemzőleg festi az előbbi idők fegyelmezési módját, drasztikus módon leírva, miként bántak el akkoriban az iskolában a tani-tókkal. Tudva van, hogy egy westministeri tanító pl. avval díese-

kedett, hogy az angol parlamentben nem ül ember, kit ő annak idején derekason el nem páholhat volna!"

A régi iskola tanítványa rettegott is tanítójától, tanárától, míg jelenleg a tanítók, tanárok már nem bírván többé a nebulókereggel, ők félnek, rettegnek növendékeiktől.

Egyik sem helyes. A tanuló ne rettegjen tanárától, hanem tisztelve szeresse őt, de még kevésbé rettegjen ő a tanár növendékeitől, ha taneredményre akar számítani. Igen furcsa dolog is a chinaiak abbeli szokása, hogy a magas rangú növendékek hibáért a nevelőket döngözték el, még pedig a növendékek jelenlétében. Nem esoda, ha ily körülmények közt a tanár retteg tanítványaitól. Nálunk ugyan annyira nem jutottunk „liberalis" tanügyi kormányunk korszaka alatt, de hogy az iskolás figyelemtartás eszköze ezáltal épen a fővárosban már rendőri hatalomra volt szükség az a köztudomású és igen szomorú jelenség. Mire folytatolag mondja tovább Schultz: „Lubrichunknak igaza van, midőn azt állítja, hogy a tulságos szigor nem helyeselhető; de a túllágy hámasod szintén ártalmas."

Niemayer szerint „szükség esetén nem árthat a gyermekeknek a testi fenyítés, hogy így a jövő rosszat megelőzzük," és hozzá teszi „máskülönbön a visszaélésekről és kegyetlenségekről vonatkozni kell."

Diesterweg azt mondja: „Jaj azon iskolának, melyben a hatalm, de jaj annak is, hol az sába nem lehet az utima ratio." „A kotyveles, vakmerő „miért" kérdésre pedig legjobb feleletnek mondja ő a „pofát." Egyenlő eltarzában elmondja, miként botozza meg egy kamazs növendékét, kire másképen nem birt hatni."

Láhen azt mondja: „egy kellő időben applikált pof igen jó hatást szülhet."

Pestalozzi a jó lelkiesség és emberbaráti szeretet élő példája szintén azt mondja: a „pofonítás alkalmas időben nem helytelen." Továbbá Memeyei igen találatlan mondja, hogy „az utolsó követelés, hogy a tanító a büntetést hideg komolysággal és kedélynyugalommal hajtsa végre. A nemesség felhevülés és ildomsan kifejezett bosszankodás, a büntetésről tény felít nyilatvántól elkeseredettség nemcsak el nem maradtatnak a testi bünteséssel, hanem ennek erkölcsi hatást is kölcsönöznek, főleg ha a tanító a testi fenyítésben annyira ligadt és mérsékelt, hogy épen nem volna oka akár zavarba jönni, ha előjárója őt a gyermek fenyítése közben lepné meg, akár elszégyenílni, ha ekkor valaki tikrőt tartana elője."

I.

(Vége köv.)

ISMERETTERJESZTŐ.

— A Te eskü mint méhellenesség. Egy méhtenyészto gazda a következőket mondja el egy német szaklapon: „Több éven át laktak fészekem erősen alatt s én természetesen szívesen türtem őket ott. Egy napon, midőn az anya nagy gondalal etetgette né fiait, azon gondolatra jöttem, hogy megvizsgálom, vajjon mi van ilyen állatoeska gyomrában, s ime csak méhekkel volt tele. Természetesen azonnal felmondtam a barátságot vendégeimnek. A nyáron azonban példálául volt a pusztítás, melyet méheim közt ismét elküvettek. A gyakori borongás, háves napokon a rovarok nem igen riókáltak, s ha a méhek esőtől tartva, csoportosan töltöttek haza, mindjárt ott fermett egy csoport féske, s óriás pusztításokat vitt végbe közöttük. Hiába lötem és dobáltam a rablókra, nem használt semmit sem, de ha hirtelen a nap ki talált sütni, megfordult a dolog, a méhek felismerték ellenségeiket, s gyakran láttam egy teeskét 6—10 méh üldözésétől menekülve, nagy kiállással tovaszállani, sőt némelyike teljesen összeszúrva a földre is lehullott."

— Miként tehetők a szőlőkörök gyökérbajtásai már a következő évben termékké? A téli fagyok sok helyt annyira megsértették a szőlőkörök valamennyi földfeletti részét,

hogy csakis a gyökértől fognak új hajtásokat hozhatni. Ez új hajtások némelyek szerint már a legközelebbi évben is képesek teremni, leg több szakértő azonban azt állítja, hogy első évben még nem hoznak e hajtások gyümölcsöt, s csakis a két éves venyige termőképes. Dr. Axman, erfurti mezőgazdasági tanár, hosszas tapasztalatai alapján szintén e vélemény mellett nyilatkozott, de ajánlott egyszersmind egy módot, mely tapasztalása szerint a rákövetkező évre egész biztosággal bőven gyümölcsözővé teszi a hajtásokat. Ő ugyanis a többajtásokat egész a hatodik rügyig lemetsti. Az ennek következtében dusan kihajtó kacsokat agasztanak, mikor mintegy 12—15 rügyen hosszúakat értek el, végzetlen egy kissé megkurtyítja, s azt találta, hogy ily eljárás mellett a következő évben már oly szép és erős szőlőhajtásai lesznek a tavaszi gyökérbajtásnak, melyeken biztosan firték is mutatkoznak.

— Hogyan alakítható át a juhlegelő marhalegelővé. E kérdésre nézve többen a következőleg nyilatkoznak: „A földet feltérve és gondosan előkészítve, a következő növénynek magját kell összekeverve a földön elültetniük; eserni tippán (agrostis vulgaris) 4 kgr. piros ceuzkes festuca rubra) 4 kgr. aranybú (avena flavescens) 3 kgr. tarajos elbark (cynosurus cristatus) 8 kgr. utflői valde (olium perenne) 10 kgr. réti perje (poa pratensis) 4 kgr. gyökerező lóhere (trifolium repens) 4 kgr. lándzsás uti lapu (plantago lanceolata) 2 kgr. esabaffi (palerium sanguisorba) 2 kgr. komló euléria (medicago lupulina) 4 kgr. borjúpázsit (arbitoxanthum olusatrum) 1 kgr. összesen 40 kgot egy hektárra.

— Ribizskébor készítése. Tekintve szőlünk pusztulását s bormerlelésük esükenését, talán nem egészen fölösleges megismerkedni egy nálunk is háven rendelkezésre álló gyümölcsből való borkészítéssel, a melyet a szőlőt nem termő Angliában szőlőben üznek, s mely igen izletes italt szolgáltat, értjük a ribizskét. A ribizskébor készítésénél a következő eljárás ajánlható: A jól megerített ribizskét szarostól egy faedénybe kell tenni, s nehogy megpenészedjék, mindempur felkavarandó. Mintán így meg puhult, savanyodásnak indult, mire rendszeren 9 nap szükséges, az egész kiszajtol folyadékot hasonló mennyiségű vízzel elegyítjük, a keverék minden literéhez 10 dekagr. cukrot vagy mézet adva. Ekkor az egészet hordóba öntjük, de úgy, hogy a hordó csak $\frac{2}{3}$ részben legyen megtöltve; jól elzárjuk s első héten kétszer, másodikon egyszer naponta, ezután pedig hetenkint kétszer összerázzuk. Az eljárást két hónapig folytatjuk. Egy év múlva a bor teljesen kész, s palackozka vagy más edénybe csapálható. A csapalásnál óvatossá kell lenni, mivel a hordó felekén 1—2 liter seprő övátott képződni. Ha a bor nem eléggé edes, utlagosan is meg lehet javítani, minden literhez néhány dekagramm cukrot vagy mézet adva. Az így készült borkak azon jó tulajdonsága van, hogyha egyszer bepalackoztunk, többé semmi gondozást nem igényel, s akár van tele a palack, akár üres, nem romlik meg, sőt minél tovább áll, annál jobb és zamatosabb. A ribizskéből készült bor $\frac{1}{2}$ hektoliter, a ribizskét és edényt beleszámitva, 15 trba kerül s így tekintve a bor jószágát, nem drága. Ily módon értékesítve a gyümölcsöt, igen egészséges italt nyerünk belőle, melynek fő edénye, hogy ma nek készítsük s semminemű hamisításnak veszélyével nem jár.

— A galamboknak béjjáktól megvédésére egy német szaklap a következőket ajánlja: Helyezzük a galambokat egy nagy rosta alá, midőn előbb a földet, melyet a rosta betakar, lóporral körülbelül annyival, mennyi egy lóveszhez szükséges behintetünk. Erre a rosta alá vésznot borítottuk, s egy némány hüvelyknyire fölemeljük, miközben a földön levő lópor meggyújtjuk, e magasságban addig tartjuk a rostát, míg a lópor füstje el nem húzódott. Az így megfüstölt galambot állítog legalább 4 hónapig a ragadozó madarak nem bántják. — Üzészőri ugyanezen ezébből a galamb-huzokban minden héten egy kis lópor életmetni, hogy a hajtát, mely a lópor szagot már 40 lépésnyire távolban megésszi tőlük távol tartak.

— Hatásos patkánymérgek. Egerek ellen leghatályosabb mérgek a szénsavas baryum (sulphát) bizonyul. Ez finom, fehér, súlyos, iz- és szagalkúli por. Az egerek mérgezésére tisztába gyurva használják; e vége tiszta árpálszettel kell keverni. A mezői egereket 1 font liszthez egy negyed font szénsav-baryumot — s e keverékből vízzel kemény tésztát gyúrni. Ezt fris állapotban paszuly nagyságu darabokban kell az egeryukakba tenniük. A tyukok és galambok, s így hihetőleg a többi szárnyasok sem nyulnak hozzá, de a nyulak megszokták köstönli s bele is vesznek, ezért a jó golyócskákat az egeryukakba egészen bedobni. Már igen kevés is belőle teljesen megbűnteti a hátsó tagokat, s így nagyon valószínű, hogy az egerek, melyek belőle ettek, az egeryukakban vesznek el. — A mezői egerek ellen a következő szert mondják

nagyhatásának: Tügyfihamut főzzünk meg vízben jó erős luggá, s ha a hamu lefelpedett, öntsük le a lugot, és áztassunk benne rozst vagy buzát mintegy 24 óráig. A megátott szemeteket szórjuk be az egérlukákba, vagy a vetőmaggal együtt kintjük el és szüntessük alá. Lehet e szert a megátott gabonaszemeknek már kikélt vetésben való elhűtése által is alkalmazni. Tapasztalás szerint akár mely módot alkalmazzuk, a mezei egereknek minden nemét kiűrjük. A hamusziriglyán megátott gabonának is hasonló hatása van.

— A marok, mint jó takarmány. A lovaknál gyakran előforduló kolika, vakbélhugulás s hasonló bajok ellen egy tapasztalt dán mezőgazda állítása szerint nagyon észszerű a lónak adott takarmányba egy-egy adag marokt adni. Nevezett gazda ez adagot csak az utolsó estéli etetésnél nyújtja; mert nappal az etetés táplálékuknak egy részét ott hagyják. A marokt eleint a földről szedte le a lovaknak s leveletől adta nekik; mitűn pedig a marokt jól fogadták, egy darab földön meghagyja a lovak számára addig, míg levelei zöldék maradnak. Így aztán legalább nem kell lovagni. Az illető gazda évek óta követi ez eljárást, s ez időtől fogva az említett betegségek sohasse fordultak elő lovainál.

HIRROVAT.

— **A gergyói róm. kath. esperes-kerületi papság** okt. 23-án d. e. 9 órakor Csoma falván tartotta ősi koronagyűlését. Gyűlés előtt mos és ft. Both Xav. Ferencz, esperes, szászhegyi pleb. ur teljes segédlettel b. e. Loukay Antalért, nagy közönség mellett, ünnepélyes requiemet tartott, mely után következett a Veni Sancte és a gyűlés következő tárgysorozattal: 1. Elnöki megnyitó beszéd. 2. A kabcsai zsinat határozataiból egy fejezet felolvasása. 3. A mult gyűlés jkönyvének és az erre szóló püspöki leirat felolvasása. 4. A ker. papság részére építendő borszéki ház ügyében kiküldött bizottság jelentése. 5. A kántor-segélyalap ügye. 6. A tanító-egylet. 7. Az egyházmegyei kisértő-alap és Sz. László társulat tagdíjainak beszedése. 8. Indítványok. — Gyűlés után kedélyes ebéd volt B. Balló János plebánus vendégszerető asztalánál.

— **Ditroban** a r. kath. egyháztanács és r. kath. jellegű községi iskolások megújított ühöl 3 évre. Okt. 22-én Puskás Antal közs. főbíró elnöke alatt a képviselő-testület a következőket választotta be az iskola székbe: Bajkó Gyula birtokos. 2. Bángi Árpád községi aljegyző. 3. Csibi János utbiztos. 4. Csiki Ferencz aljegyző. 5. Fülöp István közs. jegyző. 6. Gaál Miklós elemi isk. tanító-képvis. 7. Lázár János kereskedő. 8. Lukács János kereskedő. 9. Lukács János közs. albíró. 10. dr. Mezey Géza közs. orvos. 11. Mezey Ignác közs. pénztáros, s isk. aligondnok. 12. Mezei Mihály egyh. aligondnok. 13. Puskás Antal közs. főbíró, isk. világi elnök — főgondnok. 14. Siklód Páter egyh. főgondnok. 15. Vendl Aladár polg. isk. igazg. tanfesz. képv. 16. Szathmáry János gyógyszerész. Pótagok: 1. Lukács István birtokos. 2. Csibi Alajos közs. tanácsos. 3. Orosz Károly közs. tanácsos. 4. Köllő János tanító. Az egyháza z a n a e s t a g j a i u l pedig: Takó János pleb. elnöklet alatt okt. 24-én a következők választottak: 1. Bíró Sándor birtokos. 2. Bíró István birtokos. 3. Csibi Sándor birtokos. 4. Fülöp István közs. jegyző. 5. Gaál Miklós tanító. 6. Köllő János tanító. 7. Lázár János kereskedő. 8. Lukács János kereskedő. 9. Lukács János közs. albíró. 10. Mezey Ignác közs. pénztáros. 11. Puskás Antal közs. főbíró. 12. Simon Mihály közs. határbíró. Pótagok: 1. Bángi Árpád közs. aljegyző. 2. Csibi Alajos közs. tanácsos. 3. Csibi János utbiztos. 4. Mezey Mihály egyh. aligondnok.

— **Két boldog testvérközseég.** Ditró és Szászhegy megnyerték a legfelsőbb s utolsó bíróság előtt is a pert Borzszék tulajdonosságát gyűben a Lázár grófok ellenében. Az érdem tekintetében Ed e g e r g y o s z e n t m i k l ó s i jeles ügyvéd úr. Eljen!

— **Borszék kiadását** Köllő János és Gaál Miklós felelőzősége a miniszterium 59847. — IV. b. sz. a kelt leiratában nem foglalta el és így az er irányult határozatot megsemmisítette; — marad tehát a házi kezelés ühöl.

— **Ditroban** az „Elő Részafizetőtársulat“ évi nagygyűlése október 21-dikén tartott meg a polgári iskola dísztermében a következő tárgysorozattal: 1. Előma. 2. Megnyitó beszéd. 3. Jegyző és pénztáros választás. 4. Beszámolás. 5. Értekezlet a templom persely és a tagdíjak fizetéséről. 6. A ditrói szegény gyermekek felügyelőségének és a karácsonyi ügyének tárgyalása. 7. A társulati költség megrendelése, a tagok temetése iránti intézkedés. 8. A társulat alapítványos kaszálo ügye. 9. Egy társulati zászló beszerzése ügyében értekezés. 10. Felolvasás. 11. Bezáró-ima. A társulatak 600 tagja van. Mit képes a szent ezéli társulat létre hozni, az erkölcsi életben fölszeleges, bizonyítani, mert minden község — hol az létezik — élő jó példa. Ohajunk az, hogy P. Angelikus szava mindenütt tényekben valósuljon — mint a Székely nép közt, s ez lesz akkor a legjobb erkölces-nemesítő egylet!

— **Színház Ditroban.** Kovács Jenő színtársulata okt. 20-tól Ditroban válogatott színdarabok előadásával igyekszik a közönséget szorakoztatni az unalmas hosszú estéken. Eddig előadott darabjai a legnagyobb elismerés méltók. Sokan voltak, kik a kisdud, de törkövy társulat fölött páleázdtírték mielőtt előadásait láthaták volna s így félrehúzódtak; mihelyt azonban két előadást látott a közönség, elszlott a balvélemény. Ajánljuk öt szíves pártfogásba.

— **Meghívó.** A csiki róm. kath. tanító-egyletet folyó 1888. évi október hó 30-án délelőtt 1/2 10 órakor kezdődőleg fogja Csik-Somlyón a tanító-képezde zene-termében évi közgyűlést a Szentlélek segítségül hívása után megtartani. Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. Jegyzői jelentés. 3. Pénztárnoki jelentés a hátralékosok névjegyzékének kimutatásával; ezzel összefüggőleg a számvizsgáló bizottság jelentése. 4. Könyvtárnoki jelentés. 5. Józsa Sándor ditrói tanító Számtani módszereinek gyakorlati ismertetése. Ferencz József karcfalvi tanító által. 6. A tanítók anyagi helyzetének javítása tárgyában további lépés a győrvölgyi tanító-egylet indítványa alapján. 7. Az egyesületi tagok napi-díj kérdése. 8. A választmány indítványa az egyesületnek két önálló területre osztása kérdésében. 9. Esetleg tisztújítás. 10. Felmerülhet indítványok, melyek 48 órával előbb az elnökhöz beérkeztenélők. Gyűlés után a fenevöldi élelmeyzónél közebed, terítke borral együtt 60 krajval. Kelt Csik-Somlyón, 1888. október 10. Imets F. Jákó ügyelői elnök.

— **Helyreigazítás.** Jelen számunk Irodalmi rovatában Gondolkodástannál véletlenül hiba eszszott be, me leg szó helyett mely olvasandó.

— **Sósmező öröme.** Szeptember második, vagyis örangyalok ünnepe, nagy örömet hozott az eddig elfelejtett Sósmezőre. A hajnal biboripirjával, a nap fényes ragyogásával, az ég felhőtlen azuájával résztvevőleg hirdeti a falnak ez ideig soha nem élvezett különleges örömet. A nép ünnepes díszben öröm sugároz arezeal jár-kei az utczán. kívánságian tekingetve bizonyos esimes épület felé; kívánságian, mintha csak valamely kedves, mindnyájuknak egyaránt kedves vendég fogna oda beszélni. Nemsokára harangok zugása tölti be Isten szabad levegőjét és azon földet, mely míg hógyeivel az eget esökolja, addig szép rónájával világosan szól mindenkihez: „ez meg magyar föld!“ A népa harangok hívó szavára fogadni meg a kedves vendéget, azt a vendéget, ki után oly sok ideig epedett

szívök, az a vendéget, kit birni a legnagyobb boldogság, mert ő az Ur, az Igazság, és az Élet. Ime megérkezett Sósmezőre a várva-várt Vendég, az Isten Fia szállott le a kenyer és bor színeiben azon diszes templomba, mely az ő imádására a mai nap szeptember másodikán megnyitott. Sósmezőn templom és pap van. Quia est homo quod memor et ejus! Az Isten megemlékezett elhagyott nyájaról, a vallását és nemzetiségét részben már-már elhagyó nép között felültötte lakhelyét. A történelem száraz tanúsága szerint Magyarország igazi, teljes állami léte 300 év óta csak törekvés tárgya — és nem tény; ugy a sósmezei magyarság megmentése is csak törekvés volt több idő óta, de hála Istennek most tény leve. Isten után hála kegyelmes Pápasztornoknak, ki szívén viselve a sósmezei ügyet, még háromszéki körútjában, nem tekintve az út fáradsalmait, személyesen kívánt félre eső nyája között megjelenni, őket vigasztalni a most megvalósult öröm reményével. Hála a magas Kormányának, elismerés, Bálint László ker. főesperes urnak, kinek 17 évig feküdt szívében ez ügy, elismerés a jó katolikus hazafi Zakariás Árpád urnak, ki misszionáriusi lelkesedéssel működött e csaknem pástor nélküli nép között. Elismerés Sósmező egész intelligentiájának s különösen azon két egyéneknek, kik ámbár tényleg az egyházon kívül vannak s mégis hazafini ihlettel tudnak lelkesedni azért ami legszentebb, legnemesebb és pedig tettel, nemcsak a kiesnyiségekben, hanem a nagyobb dolgokban is, minő pl. kehely, mise-ruha stb. készségei meghlozatisa. Lehet-e esodálni, ha az ily nemesen érző nép meghlozatisa leírhatatlan akkor, a midőn mélt. és físztelemő Bálint László ker. főesperes főnyes segédlettel Sósmező lakosságának első szék. misét mond. A „gloria“ énekeleskor könnyek ragyogtak a szemekben s nem egy sóhaj szállott fel: „már most örömmel halok meg!“ Szónoklatok is tartattak és pedig mise előtt helybeli pleb. Szigethi István — mise után pedig mélt. főesp. Bálint László által. Mindkettőnek talpraesett beszéde s jelge körül forgott: „Mily kedvesek a te hajlékaid erők Ura!“ A hatás, melyet az első szertartás keltett igen nagy, hisz sírtől közeledő öregekkel találkozunk, kik szék. misét és praedicationt ez ideig soha nem hallottak. Szertartás végeztével bankett tartatott, legyen elég erre röviden azt jegyezni meg, hogy ez oly színezetű s hangulatu volt minden tekintetben, miszerint az embernek önkénytelenül az első keresztények „apóca“ jutott eszébe, mikor „cor erat unum.“ Mi pedig, kik e főséges eseménynek szemtanúi valánk, örömmézzelt hagytuk el e kedves helyet, mert: „Isten meglátogatta az ő népét.“

S z e k e r e s J.

— **I. Ferencz József** — osztrák eszászár s apostoli magyar király ő Felsége I. év decz. 2-án III. eszászári uralkodásának 40-ik évfordulóját, az alkalomból Ausztriában ünnepléses isteni físztelet és iskolaszímetet lesz.

— **Frigyes császár és a tanítók.** A nem rég elhunyt német eszászárnál koronaherezeg korában számosan físztelegtek, a tanítók utóljára maradtak — no, mond a eszászár az ők megjelensékkor — itt a fő hátul van!

— **Ilyen még nem volt.** Egy Drinápolyban lakó magyar uri nő a pénzügyminisztertől sorsolási engedélyt kér 100,000 drb. 1 fírtos sorsjegy elárúsítására. A fő ny e r e m é n y maga a físztes matrona leend s vele a 100,000 frt. Ha a miniszter ezt megengedi lesz vásár.

— **Primpilulus** néven valaki a „Székelyföld“ nyíltterében Gaál Miklós ditrói tanító s többek ellen nem illő pszichológásokat tárt föl a publicum előtt s az „Igazság“-nak is neki rugott, hogy az nem szól igazat. Mi erre csak azt jelezte, hogy az „Igazság“ való igazat szól, mert Gaál M. tanító soha se mondott el a állásáról. Mi csak emyit szólunk s ez tény. A többit lássa Primpilulus, aztán hogyan fogja elintézni. Szerk.

— **Azon tisztelt olvasóinkat,** akik lapunkat az „Igazság“-ot ez ideig megtartották, de előfizetési díját ezen évre s netán az előzőkre sem küldötték még be kiadó-hivatalunkhoz: egész tisztelettel kérjük föl annak posta fordultával s postaltalványon leendő szíves beküldésére! Mi bizalommal előlegeztük t. olvasóinknak az utánfizetés feltételét, s méltányosan várjuk és kérjük, a hátralékok szíves beküldését!

Egy kis nyilatkozat.

„Primpilulus“ (?) hamis név alá bujva a kézi-vásárhelyi „Székelyföld“ nyílttéri rovatában Gy.-Ditróbol egy esoposi oroszlan-börbe öltözött zugírász már több szemétközleményt bocsátott világgá, melyek egyikében ellenem is, mint könnynyomdavezető ellen, még a rendesnél is eszevesztebben rugkapáldózik s bolond manijában holmi „Fintaházi mutyista“ kifejezésekkel köt bele beesületembe, azt gondolván, hogy az is holmi Csáki-szalmája, melyet bármely bolond tetszésze szerint ezibálhat szét, és szemétté gyurva szórlhat az ő piszkos ügytelenségeivel ismeretlen világ s az ügy iránt érdeklődők szemébe. — Miután a lős oroszlan-bör alól a számár láb az örült firkaszt könnyen fölismerettette: én akár ezen, akár más hírlapi téren vele polemába bocsátkozni s magamat vele szemben mentegetni tekintélyemen alólinak tartom: azonban az ő moeskoskodásával félre vezetni színt, de az érdeklődő igen tisztelt közönség és illetékes felsőbbség előtt s tájékozása végett a lehető mielőbb oly ténen fogom magamat — galádul meglurezolt mutyista [?!] társaimmal együttesen igazolni, mely elég alkalmas legyen arra egy ily fikevesztett eszűt a maga valóságában lephotographírozhatni s a maga igazságos (?) valójában megismertetni. *Vatibózi Sz. L.*

IRODALOM.

A n. é. közönség h. figyelmébe ajánljuk a következő műveket és lapokat.

— Számítási Vezérkönyv. I—II. népiskolai osztály tananyaga. Irta Józsa Sándor elemi és polg. isk. tanító. Ára 1 frt 40 kr. szerző sajátja. Beme ny. egyszerű számoló-állvány s módosított koezák szerepelnek. E módszerrel a számtan nagyon könnyűen és még filusi iskolákban is teljes sikerrel tanítható. Nagyon ajánljuk. Az ár előleges utalványozása esetén bérmentve.

— **Levelek egy fiatal lelkeshez,** Mechler Alajostól ford. dr. Kiss János. II. kötet. Ára 1 frt 60 kr.

— **Az iskolai díszgyakorlatokról.** Dreisziger Ferencz. Ára 30.

— **Tornaügy.** Havi közöny. Szerk. Szedlasek Lajos Bpsten. Ára 1 évre 3 frt.

— **Téli Estvők.** Szerk. Bodnár Gáspár s. lelkész Szathmár. II. évfolyam. Ára 1 frt. Kitűnő gondolat volt a derék szerkesztő ezen vállalat, bár életrévaló lapja minél szélesebb körököt hódítana meg kedves művelőivel. Igen melegen ajánljuk a fi. papság és a tanító urak figyelmébe.

— **Gondolkodástan** dr. Sándorffy Nándor th. tanár. K.-Fehérvár ára 1 frt. — kapható szerzőnél. Ajánljuk a meleg tudományyal iró művet a bölcsesség kedvelőinek annál is inkább, mert e ml magyar írdalmunkban ítűző, mivel scolasticus

— **A legsz. Rózsafüzér Királyneve,** havilap. Szerk. P. Angelikusz. ára most már csak 80 kr. Kapható Bpsten Szt. István műintézetében.

— Ébresztőhangok. Szerk. Zimándy Ignác. Ara 1 ft 50 kr. Kaplató Bpsten II. Mátyás intézetben. Valódi ébresztő hangok ezek. Ki elolvassa, bizony az fel is ébred abból a bűnös tepsőből, mely miatt kath. ügyeink oly sokat szenvednek. Tolle lege et sequere!

Nyilvános köszönet.

Ditrői lakós, özvegy Miklós Gergelynének árva leánya Hermína a ditrói polg. isk. osztályait kitűnő eredményekkel végezte. Szorgalma, jeles teltsége és szelíd magaviseletének biztató reményében edes anyja őt a f. tanév kezletén a szathmári r. kath. tanítónő képezdelébe vitte, hogy mint tanítónő később öregségének támasza lehessen s magának szelb jövőt biztosítson. A szegény özvegy nő nem várt túlkülségeket teljes vagyontalansága miatt nem volt képes hordozni, mint látván ditrói tek. Dobribán Gergelyné urnó ő nagysága, mint öröngyal jelent meg a szegény nő zavarában s azon kívül, hogy a saját részéről a legnagyobb áldozatkészséggel nyújtott gyámolítást, ezen kívül is minden lehetőt megtett, amit csak egy igazán érző nemes szív tehet. Igen, a kétségheles közt levő szegény nő, illetőleg leánya javáért, László Dénes szarhégyi tanító ural gyűjtő ívvel fordult a nemes-szívu polgártársakhoz s ez uton Gyergyó-Szt.-Miklóson és Szarhégy községben 37 ft 15 kr. gyűjtött össze ez igazi kulturális ezéln. Ez összegért nevezett özv. Miklós Gergelyné és leánya általunk ugy a nemes adakozóknak, mint a kegyes gyűjtőknek legfőbb közzönetét nyilvánítja, mit az alább következő adakozók névsorával lapunk hasábján szíves örömmel hozunk nyilvánosságra.

Adakoztak Gyergyó-Szt.-Miklóson: Havas Jakabné 1 ft. Ifj. Vákar Gergely 1 ft. Ifj. Drótos Jánosné 50 kr. Drótos István 25 kr. Lázár Menyhértné 1 ft. Urnánézi Lure 1 ft. Tilscher Edéné 1 ft. Péter Lajosné 1 ft. Lázár Miklósné 1 ft. Özv. Bucsónézi Kristófné 1 ft. Ferenczi Károly pleb. 1 ft. Erőmosz Bogdán 1 ft. Lázár Zakóné 1 ft. Vákar Ivórek 1 ft. Bogdán István 1 ft. Dr. Felhár Dávid 1 ft. Kopaec Antal 1 ft. Dr. Mezey Géza 1 ft. Merza Kristóf 1 ft. Lázár Jánosné 1 ft. Czipra Ferenc és fia 1 ft. Kriesa Zoltán 1 ft. Czárán Berta 60 kr. Lázár Péter 1 ft. Gáconuzzi Baptisné 1 ft. Kopaec Lukácsné 1 ft. Benedek György 1 ft. Kedves Tamás 50 kr. Vákar Gergely 30 kr. Balázs Mihályné 4 ft. Keresztes Gerő 2 ft. Dr. Szentpéteri 1 ft. Karacsony Jánosné 1 ft. Gyergyó-Szarhégyen: Vákar Lászlóné 1 ft. Vákar Lukács 1 ft. Ifj. Márdrosz Kristóf 1 ft. Összesen 37 ft és 15 kr. azaz harminchétf forint 15 krajczár o. ért.

Isten fizesse meg a t. adakozó uraknak és urnóknak ez összegzeket egyen-egyen, adjon csezszeresen rábát érette. Fizesse meg az Isten tek. Dobribán Gergelyné ő nagyságának is azt a fáradhatlan tevékenységet és emberbaráti szeretetből származó odaadó szíves jóságot, melyvel e szegény, de beültes család ügyét felkarolni kegyes volt. — A felebaráti szeretetnek igazán ritka, de nagyon szép példája ez. midőn valaki embertársának nyomorúsága, sorsa iránt, a nélkül hogy rokona, atyafia volna, ilyen nemesen érez és eszelekszik s még hozzá tiltakozik az ő adományának nyilvánosságra hozása ellen. Ilyen sok helyen adj édes Istenünk a magyar társadalomnak s boldogulni fog a hazai minden szülte. Özv. Miklós Gergelyné és leánya nevében a Szerkesztőség.

MÚLATTATÓ.

Apró igazságok.

Körte után úszod, ha iszol, hogy enyészik a méreg.
Függ, derült lézész, vékony vasorát ha vedesd.
Mint hogy az óbrólót tele hasnak szarvú nőlézőg.
Bar, fűtől, szerelm — mindannyi bír életek ellen.
Tiszta Lenyér s jó sajt az egészégek soksem árthat.
Jó lesz, hogyha adod mindig szűk lézéllel a sajtot.
Gyógyzseréket kerthén nem lelsz a halál dőlő ellen
A som egészéget rontó, bagdol azt a eselődök
A ki egészéget nem leltől jő, esse nimes ép.
Szorzed a sok könyvet, de nem olvas od, által illet:
Ilykép a udomány tárlata tültesz urán.
En a rigót tartom, mist róla akarki vitessz.
S a nyulat esőkép — nyugtálom ezé a dísszég.

Felélő szerkesztő és lapfoglalónos: **Bourdeaux F. Olivér.** Lap-kiadó: **F. Szabó Lajos.**

Nyomatott Gyergyó-Ditrő és Szarhégy könyvnyomdájában, Ditróban, 1888.

Jó áhos hasabot hazulásokkal sohse tartod.
Nem minden botogot gyógyíthat az orvosi kéz meg.
Tudni delogy képes tele has, mit szarvad az áhos.
Bárki tanácsoltat, nem kell neki szaknod a somnak.
Fűtőlözött körhajt nem gyógyít bizton orszák:
Sedlitan, azt mondják, jó lesz, ha az orvos orot vág.
Hasztalanul gyógyít, ki nem úszel hajt ki valódit.
Orvos az orvosnak javulást végbajha nem adhat.
S gyógyzsero más nimeson neki akkor, csak te vagy, Isten!
Hogyha tojást étél, jól inni róla kételesség.
Hogyha a szaj áhos, neki még a hídög hab is édes.
Senki sokat ne gyógy, de ivása legyen kevesebb meg.
Nimesen ezer közt egy, kit ajándok nem szoldít meg.
A mértékletesek számlának csak nagy időket.
Gyógyzsero kap betogd s arnyat nyujt éte tenédek:
Igy te soğıélt neki adsz és viszonozza te kapsz. (orvos.)
Bár fanyar a gyógyzsero, de a lankadt enyhet azon lól.
Mértékkel ha iszol, jobban fogsz leani bizonyiat.
Lészen egészézőg, szigorun megtartva a rendet.
A mi sok ért, sokszor beteg a földhája borokól.
Ép s viruló tehet az, ki mezőt, rítet bekalandoz.
Hogy legyen a vénség köss kori, halál, mi a szükség.
Vagy kevés orvosi szert — vagy legyen által iszol.
Orvosod a harom, hol más nimes, legyen ajándok.
Eszonygulom s elfelejt vigáság és remdszeres élet.
Nem soğı orvosság a bitykós viról polgáran.
Hogyha vidám úszokot vágyozz örni, ügyél nimes óhott.

B. Gy.

Az „Igazság”-ra fizettek a következők:

(Folytatás.)

- Rohay János 87-re 30 kr. — Takó János 86 és 87-re 3 ft 30 kr. —
- Máthé József 87-re 2 ft 20 kr. — Balla István 87-re 2 ft 20 kr. —
- László Péter 87-re 2 ft 20 kr. — Korödy Péter 87-re 1 ft 20 kr. —
- Kiszling Pál 86-ra 1 ft 10 kr. — Keller Ignác 87-re 2 ft 20 kr. —
- Szigethy János 87-ra 1 ft 10 kr. — Salller István 86-ra 1 ft 10 kr. —
- Páskó Antal 86-ra 1 ft 10 kr. — Székely Ferenc 86-ra 1 ft 10 kr. —
- Kornthauer F. 86-ra 1 ft 10 kr. — Gyotvak Antal 86 és 87-re 2 ft 20 kr. —
- Hóta Klára 86-ra 1 ft 50 kr. — Süzölk János 86-ra 1 ft 10 kr. —
- Korödy Péter 86-ra 1 ft 20 kr. — Miasszonyunk zárta Szeged 86 és 87
- 1-55 felére 2 ft 20 kr. Ozy Urnánézi Jánosné 86 és 87 1-55 felére 2
- ft 20 kr. — Esztogár Gergely 86-ra 1 ft 10 kr. — Márlák Pál 86 és
- 87 1-55 felére 2 ft 20 kr. — P. szallmon Albert 86-ra 1 ft 10 kr. —
- Józsa János 86-ra 1 ft 10 kr. — Züllich István 86-ra 1 ft 10 kr. —
- Sinkó István 86-ra 1 ft 10 kr. — Kiss János 86 és 87 1-55 felére 2 ft
- 20 kr. — Irg. növ. zárdóné Balassa Gyarmat 86 és 87 1-55 felére 2 ft
- 20 kr. — Itaka János 86-ra 1 ft 10 kr. — Návródy János 86-ra 1 ft 10
- kr. — gr. Halber György 86-ra 1 ft 10 kr. — Miasszonyunk zárta Pécs
- 86 és 87 1-55 felére 2 ft 20 kr. — Horváth Antal 86 és 87 1-55 felére 2
- ft 20 kr. — S. Kláudia 86-ra 1 ft 10 kr. — S. Maria Petronella 86 és
- 87 1-55 felére 2 ft 20 kr. — Wolf János 86-ra 1 ft 10 kr. — Székely
- 1-55 felére 2 ft 20 kr. — Hóti Gábor János 86 és 87 1-55 felére 2 ft 20
- kr. — Kádár József 86-ra 1 ft 10 kr. — Dózy András 86-ra 1 ft 10 kr. —
- Lure Ferenc 86-ra 1 ft 10 kr. — Snell József 86-ra 1 ft 10 kr. —
- Petres István 86-ra 1 ft 10 kr. — Tariczky Antal 86-ra 1 ft 10 kr. —
- Duha Odón 86-ra 1 ft 10 kr. — Varga Miklós 86-ra 1 ft 10 kr. 87-
- re 30 kr. — Augd. k. a Veszprém 86 és 87 1-55 felére 2 ft 20 kr. —
- dr. Smor János 86 és 87 1-55 felére 2 ft 20 kr. — Érseki novelle Miskolc
- 86-ra 1 ft 10 kr. — Szabó Károly 86-ra 1 ft 10 kr. — P. Elekos
- Lémez 86-ra 1 ft 10 kr. — dr. Simon Márton 86-ra 1 ft 10 kr. — Bur
- rányi Antal 86-ra 1 ft 10 kr. — dr. Haynald Lajos 86 és 87 1-55 felére
- 2 ft 20 kr. — P. Pasztor Arkád 26 és 87 1-55 felére 2 ft 20 kr. —
- Buzas Mihály 86 és 87 1-55 felére 2 ft 20 kr. — Kiszling Pál 86-ra 1 ft 10
- kr. — Irg. növ. Gyergyószentmiklóson 86 és 87 1-55 felére 2 ft 20 kr. —
- Müller Ede 86 és 87 1-55 felére 2 ft 20 kr. — Kovács Zsigmond 86-
- ra 1 ft 10 kr. — Nádnerczay János 86-ra 1 ft 20 kr. — Érseki nové
- Esztogon 86-ra 1 ft 10 kr.

(Folyt. köv.)

Szerkesztői telephon.

— Ft. Vitos M. urnak. Mely közzönet a küldeményért.
Egy jó székelyelethől vett regényes elbeszélés is jó volna. —
Gáspár István urnak. Küldeményt s elbeszélést vagy törté-
nelmi leírást is közzönettel vezünk. — Ft. Jakobovits F.
urnak. Igen esodálom a dolgot, pedig kétszer is ment, most
újánva fog küldetni. — Ft. N. J. Góvászdia, Ad multos me-
nos. Cur tam rare? forse pluribus ceupatus es! — T. M. urnak.
Leveleket vettem: nagy vizsgálatomra van édenkség, csak
tovább! — Többeknek: Lapunkat a kindó rendesen küldi; a
postán lesz a hiba.